

Regelverk for eksponater i Posthistorisk klasse.

av Ivar Sundsbø

Etter NORDIA 08 i Stavanger i oktober, er det tydeligvis påkrevd med en liten avklaring i forhold til utstillingsreglement og bedømningsregler. FIP har innført en del nytt og etter min mening – mer fornuftig – regelverk for hvordan et posthistorisk eksponat skal bygges opp, hva det skal inneholde og hvordan det skal bedømmes.

En samler som holder på med sitt kan selvsagt samle akkurat som han eller hun vil, oppbevare dette eller montere det helt og fullstendig etter eget ønske. Den dagen man ønsker å delta på en utstilling, er det derimot et regelverk å forholde seg til. Dette regelverket er laget på en slik måte at det skal bli minst mulig synsing og mest mulig kjøtt på beina for de som påtar seg arbeidet med å vurdere samlingen – selvsagt ut fra regelverket. Blant annet medfører dette at eksponatene stiller på mest mulig lik linje i forhold til regler, og dermed blir det også lettere å bedømme. Juryen har kun en viss tid til disposisjon for hver eksponat, og desto klarere og mer logisk eksponatet er bygget opp, desto lettere blir det for juryen å finne fram.

Alle klasser er bedømt ut fra et skjema som gir maksimalt 100 poeng. Dette er brukket opp i kategorier på følgende måte i posthistorisk klasse:

- I. Vanskelighet og behandling (Treatment + Importance) 20 + 10 poeng
- II. Kunnskap og forskning maks 35 poeng
- III. Kvalitet og sjeldenhet 10 + 20 poeng og til slutt
- IV. Presentasjon (lay-out) 5 poeng.

Under kategori I har det skjedd en del forandringer, og etter 1.1.09 SKAL regelverket følges internasjonalt.

Valget av område går inn under vanskelighetsgrad. Velger man ”Norske frankeringer med posthorn trykket i offset” gir ikke dette store uttellingen, eksempelvis 2 eller 3 av 10 poeng, fordi området er altfor enkelt og smalt. Velger man derimot postsambandet mellom Frankrike og England i tiden 1840-1870 vil dette kunne gi fullt hus 10 poeng, fordi dette er et betydningsfullt tema. Vanskelighetsgraden er desto større. For hjemstedssamlinger vil betydningen av et klassisk tema være større enn et moderne, og en landsdel ha større betydning enn en kommune. Dette er innlysende og svært enkelt å forstå. Tar man med skipruter, jernbanepostkontor og transittpost (hvis det da finnes noe slikt) vil selvsagt betydningen øke, i likhet med at den øker hvis man tar postsambandet mellom to land i stedet for å ta et begrenset område innen ett enkelt land.

Den andre delen av punkt I – treatment – skaper noe større forvirring. Men husk at det er gratispoeng under denne rubrikken, hvis man da gjør det riktig og bruker litt tid og ikke minst tankevirksomhet her. I stedet for å kjøpe objekter til 200.000 og kanskje få ett poeng ekstra under sjeldenhet, kan man her lett få flere ekstrapoeng dersom tittelsiden, strukturen og oppbyggingen av samlingen er gjort på en bra måte.

For å ta de viktigste forandringene i forhold til tidligere er det følgende å merke seg:

Tittelen på eksponatet skal samsvare 100 % med det som vises. Bruk derfor god tid på å finne en konsis og ”riktig” tittel. Dette er gratispoeng under treatment, men det krever at man bruker hodet og er presis.

Det SKAL være et innledningsark som forteller om:

- Hva ønsker man å vise
- Hva er hensikten med eksponatet
- En inndeling i kapitler eks A, B, C som skal ha en *posthistorisk relevans* som står i forhold til tittelen. Denne kapittelinnndelingen skal kunne finnes igjen på det ulike arkene som en heading eks A 1, A2, A3 osv.
- Litteraturhenvisninger med tittel, forfatter og årstall for utgivelse.

I tillegg kan det være greit med en forklaring som går litt ut over selve konseptet i punktform. Dette kan dreie seg om postutviklingen for et område – utbygging av transportnett (som i en skipspostsamling eller jernbane), *men også dette skal ha posthistorisk relevans*.

Det er ingen grunn til å scanne og rentegne et stempel som er fullt leselig. Stempler som er slått på baksiden av et brev BØR scannes og vises hvis de er av relevans for objektet.

Under treatment blir det også bedømt hvilke objekter utstilleren bruke for å illustrere det som skal vises. I forhold til sjeldenhetvurderingen seinere i skjemaet kan man gjerne si at Forskjellen på "Treatment" og "Sjeldenhet": Treatment sier noe om det som ikke er der, men som burde vært der, - mens sjeldenhet bedømmes ut fra hva som virkelig er til stede i eksponatet uten å ta hensyn til det som ikke er der. En utstiller skal kun trekkes for en feil under BARE ett av punktene.

Ikke-filatelisteriske objekter kan i enkelte tilfeller tas med, men de skal ha en DIREKTE RELEVANS til det objektet som skal beskrives. Dette gjelder for eksempel kartskisser som jeg mener er nødvendige i beskrivelse av poststruter hvis dette er en del av hensikten med eksponatet. Rutetabeller vil gå under samme kategori, og selvsagt postregulativer hvis det er snakk om å understreke noe som er viktig i eksponatet. Alle disse "ekstra" objektene eller skissene skal selvsagt ikke dominere eller gå igjen for ofte. Det er det postale som skal framheves.

Behandling handler også om hvordan utstillere framhever de sjeldne objektene i sitt eksponat. På forsiden kan det for eksempel stå: Sjeldne objekter er framhevet med at de er plassert i dobbel ramme / teksten med rød skrift / blå skrift / unikater er markert med tykke rammer etc. Hvordan dette gjøres er valgfritt, men det er viktig at det er konsekvent. Norske utstillere er i så måte alt for beskjedne. Kommer man til en internasjonal utstilling med et hjemstedseksponat vil man treffe jurymedlemmer som ikke kan alt om dette området, og vil lete etter hvordan utstillere har "markedsført" sitt eksponat. Mer og mer vanlig er det at man lager et synopsis samlingen/ området er mer detaljert beskrevet enn det man får plass til på et innledningsark. Jeg har ved flere anledninger i juryarbeidet fått tilsendt synopsis sammen med kopi av innledningsarket. Poenget med at dommerne skal ha kopi av innledningsarket og at dette SKAL inneholde litteraturhenvisninger, er jo innlysende. Vi skal ha tid til å sette oss inn i hva utstillere ønsker å vise, og finne fram tilgjengelig litteratur for å "lese oss opp" på området. Vi kan med dette gi en mer rettferdig bedømmelse ved at vi kan mer om det området som utstillere ønsker å vise. Alle jurymedlemmer skal ha et solid filatelistisk bibliotek, slik at bedømmelsen ikke skjer i hytt og pine og via "synsing".

Det er likevel viktig å huske på at utstilleren kan som regel mye med om sitt felt enn hvilken som helst dommer. Det har blitt sagt at det verste som kan skje et middelmådig eksponat er å få en dommer som kan området bedre enn utstilleren, og det beste for et meget bra eksponat er å få en dommer som kan mer enn utstilleren.

Det var under punktet ”Treatment” at ble det trukket flest poeng underveis. Mange av eksponatene i Stavanger hadde en svak innledning både når det gjelder tittel og innledningsark.

Når det gjelder ”Knowledge / research” på max. 35 poeng, består kunsten i:

- Analysere objektene tilstrekkelig. Det behøver ikke å stå at dette er et brev sendt fra Stavanger til Oslo i august 1935 med porto 125 øre – det kan enhver tilskuer lese på forsiden av brevet. Derimot kunne det være greit å vite om utstilleren visste hvor stor del av portoen som var for rekommandasjon, hvor mye som var assurance for pengene inne i brevet og hvor lenge denne portosatsen varte, og hvor lenge denne typen av Stavanger- stempelet var brukt. Dette står *ikke* på forsiden av breve og viser at utstilleren har kunnskap. Rent generelt er det viktig å si at teksten skal vise det som ”ikke umiddelbare kan leses ut fra forsiden av brevet” eksempelvis....
- Når ble D/S Prinds Carl satt inn på Nord-Norgeruten
- Når åpnet jernbanestrekningen opp til Fagernes og hvor lenge var Valdresbanen litra A i bruk...
- Når åpnet bipostruten mellom Christianssand og Mandal
- Hvor lenge av det utslepne KDOPA Hamburg der KDOPA var fjernet pga den Dansk-tyske krigen og hvilken type av de to stempelen som var i bruk på akkurat det objektet som vises her....

Selvsagt skal man ikke skrive en bok, men gjøre analysene korte og konsise, og de skal heller ikke inneholde selvfølgeligheter.

Det er fortsatt fullt tillatt å bruke egen katalogisering på noe man har forsket på selv. Ikke vær beskjeden !! Har du laget en typeanalyse på noe som ingen andre har gjort før – si fra om det i teksten, enten i analysen av objektet eller som en ingress ved starten av en epoke.

Dessuten er det også som nevnt lov til å framheve sjeldenhet, og dette kan gjøres enkelt på innledningsarket, f. eks. ved å legge på en rød skrift, enkel eller dobbel ramme rundt objektet eller på en eller annen måte som er beskrevet. Selvsagt skal dette brukes med forsiktighet. Det tar seg dårlig ut å skrive at dette er ett av to kjente objekter, og så sitter det kanskje fire stykker i eksponatet ved siden av. Hvis man skal skrive antall kjente, er det en fordel å være sikker, eller da heller uttrykke seg forsiktig. Finnes det 20 stk. av det viste objektet, er det ikke verdt å nevne.

I NFT vil det etter hvert forhåpentligvis stå en oversatt artikkel om ikke så alt for lenge, skrevet av en kjent jurymann fra USA. Denne artikkelen sier egentlig det meste.

Og til slutt for å sitere vår egen guru som dessverre forlot oss for noen år siden: ”Remember – it’s a friendly hobby !”
